

İSTİKLAL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilal!
Kahraman ırkıma bir gül... Ne bu şiddet, bu celal?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helal...
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklal.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim: Bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam taşarım.

Garb'ın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehid oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahi şudur ancak emeli:
Değmesin ma'bedimin göğsüne na-mahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli
Ebedi, yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihamdan, İlahi, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-i mücerred gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek Arş'a değer, belki, başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilal!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helal.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlal:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklal!

Mehmet Akif ERSOY

4. SAYI

Eylül · Ekim · Kasım
GÜZ 2017

DÖRT MEVSİM EDEBİYAT

Turhal Milli Eğitim Müdürlüğü
Adına İmtiyaz Sahibi ve Genel
Yayın Yönetmeni
Mehmet YILDIZ
İlçe Milli Eğitim Müdürü

Yazı İşleri Müdürü
Aziz DURGUN
Şube Müdürü

Yayın Kurulu
Mehmet YILDIZ
Zübeyde ANDIÇ
Güven ZORLU
Veysel KILIÇGİL
Filiz YAVUZ
Abdurrahman ALKAN
Abdullah ÇÖMEZ

Kapak
Elif KÜÇÜK COŞKUN

ISSN
2548-0219

Yönetim Yeri
Turhal İlçe Milli Eğitim
Müdürlüğü Kaymakamlık
Konağı, Zemin Kat
TURHAL/TOKAT

İletişim
Tel: 0356 275 36 00
Faks : 0356 275 25 76
dortmevsimedebyat@gmail.com
mehmetyildiz060@gmail.com

Baskı
Öncü Basımevi
Kazım Karabekir Caddesi
Ali Kabakçı İşhanı
No:85/39 İskitler / ANKARA
Telefon :0312 384 31 20

Para ile Satılmaz
“Dört Mevsim Edebiyat” adı
anılarak alıntı yapılabilir
“Dört Mevsim Edebiyat” Dergisi
Tokat/Turhal İlçe Milli Eğitim
Müdürlüğü Yayınıdır

SUNU

Değerli dostlar dördüncü sayımızla huzurlarınıza çıkmaktan dolayı sonsuz mutluluklar içindeyiz. Bu aynı zamanda bir yılı da geride bıraktığımız anlamına geliyor. Doğal olarak her sayı bizim için yeni bir heyecan dalgası oluşturmasının yanında yeni tecrübeler kazanmaya da vesile oluyor. Her yeni sayı hazırlıklarında daha bilinçli ve daha planlı çalışmalar içinde olduğumuzu söylemek istiyorum. İnşallah gittikçe artan kalitede ve donanımda bir dergi ile sizlere ulaşmak bizim en büyük arzumuzdur.

Bu sayımızda da röportaj geleneğimizi devam ettiriyoruz. Ressam Mehmet GÜ-LERYÜZ ile yapılan konuşmayı; sanatçının özeldede resim sanatına genelde ise sanat felsefesi üzerine derinlikli mütalalarını keyifle okuyacağımızı düşünüyoruz.

Her sayıda olduğu gibi bu sayıda da şiir, hikaye, deneme ve değerlendirme yazılarıyla sade, naif ve samimi bir dergiyi size ulaştırıyoruz.

Hayatı okumak için...

Kendimizi okumak için...

Yeni sayılarda buluşmak üzere selam ve dua ile...

Mehmet YILDIZ

PARLAYAN ÖLÜ ATLAR SENFONİSİ

Mehmet YILDIZ

*Benim her çığlığa şahlanan atlarım vardı
Benim anne duasından kanatlarım vardı*

Donuk bakışlarında görünce hayalet
Parlar ve koşar ölümüne atlar
Dağları aşmış korkular büyüdükçe
Atlar uçurum uçurum ölüme atlar

Ürkütür ölü atları uçuşan bir gazel
Aniden kalkan bir serçe
Ezilir sokakta vitrin bakan aylak kadınlar
Tarumar olur köylü tezgahları
Ürkütür ölü atları etekleri uçuşan bir güzel

Bulutlara karışmış yeleleri rüzgar gülü atların
Toynaklarından ateş püskürürdü savaş meydanlarında
Şimdi atları çatlamış süvariler tenhalarda ağlaşır
Şimdi süvarisi sırtından vurulmuş atlar
Metruk han köşelerinde bekleşir

Bu atlar ölü atlar artık şahlanamaz
Hüseyin'e miras Kerbela kaldı Ali'den
At öldü Zülfikar düştü elinden
Yiğitlerin elleri kanlı çıktı nefis harbinden
Bir bir vuruldular elinden belinden ve dilinden
Bu atlar ölü atlar artık şahlanamaz

Gemi kırılmış dizgin tutmaz atlarım
Kimse tutamaz ben bu uçurumdan atlarım
Benim her çığlığa şahlanan atlarım vardı
Benim anne duasından kanatlarım vardı
Kimse tutamaz ben bu uçurumdan atlarım

RUBAİLER

Güven ZORLU

-I-

İçim yanar dağ başıdır kışımız
Yazım tavan toprak altı kışımız
Zamanı dilimleyen o Gani'ye
Eğilmez mi mağrur duran başımız

-II-

Ne zamanmış, içimizde bir korku
Ne zamanmış o doyulmayan uyku
Seyr ü seferim içinde gördüm ki
Ne zamanmış ne mekan beşer ufku

-III-

İnsanoğlu uyanırken hâbından
Kimi dolar kimi taşar kabından
Kimisinin içindedir sorusu
Hicap eder bendeki cevabından

MÂVÎ TAVŞANLAR

Mustafa KAYA

Mâvi tavşanlar gökyüzüne kazar yuvalarını
Tüyleri kimseye yastık olmaz evvelâ
Mâvi tavşanlar –ki âdettendir-
Korkak ve de meraklıdırlar
Her iklime sokarlar kulaklarını
Bir gece kuyruklarını alırlar altlarına
Bir gece ısırırlar yıldız bahçelerini
Bir gece unuturlar yuvalarına girmeyi
-Rivayet üzere söylüyorum-
Bir gece dikerler üzerime gözlerini...

Şimdi baştan alalım:
Sevgili mâvi tavşanlar!
Yalnızlığımı görebiliyorsanız eğer
Ya körsünüzdür anlı şanlı
Ya da fazla yakınsınızdır bana
-Aman diyim-
Şöyle uzak durun da biraz
Olmayalım kanlı bıçaklı...

DIT

Abdurrahman ALKAN

Milföy hamuru, lor peyniri, yufka ve bir sepet dolusu alış veriş... Demek misafir var Ahmet Bey.

İyi kontrol ettiniz mi listeyi? Aman, eksik bir şey kalmasın. Yoksa Nezaket Hanımla bozarsınız arayı. Malum, misafir geleceği zaman biraz sinirli oluyor. Kolay mı Ahmet Beyciğim, evin her yerini silmek süpürmek? Temizlik biraz abartılıyor değil mi? Mesela hangi misafir elini tuvalet kapısının üzerinde gezdirerek toz kontrolü yapar?

Öyle demeyin Ahmet Beyciğim, misafirlğe gitmek bir nevi teftişe gitmektir. Ev nasıl, orta sehpanın üzerindeki örtü koltuklara uyumuş mu, evin hanımı ne giymiş, porselen tabaklar bilinen bir marka mı yoksa ucuzluktan mı alınmış? Eve döndükten sonra bütün bunların samimi bir arkadaşla dedikodusunu yapmak, misafirlğin usulündendir.

Böreğin üzerine susam çok güzel olur. Yazmadı mı yoksa Nezaket Hanım? Unutmuş olamaz canım. Ne kadındır o... Evde vardır belki.

Misafir günlerini pek sevmiyorsunuz, biliyorum. O gün, yüzünüze bakmıyor Nezaket Hanım. Sadece işine yarayacak bir eşya olarak görüyor sizi. Market, manav... Büyük bir koşturmaca nihayet son buluyor ve bütün yemekler hazır; işte günün en güzel anı... Fakat o da ne? Size yol görünüyor. Ayakaltında dolaşıp da Nezaket Hanımın canını sıkmak olmaz. Salondan çay koymaya geldiğinde sizi mutfakta bir şeyler atıştırırken görünce sinirleri zıplar. Zaten içeride laf yetiştirilecek, egosu törpülenecek bir sürü kendini beğenmiş kadın var. Bir de siz çıkmayın.

İlahi Ahmet Bey, şu kibarlığınızı hiç bırakmadınız. Şifreyi girmek için önü-

nüze yaklaştırdığım pos makinasını, her seferinde düzeltip yerine koyuyorsunuz. Alıveririm canım, ne olacak sanki. Ah Ahmet Bey, sizin gibiler azaldı řu dünyada. Şifreyi girdikten sonra yeşil OK tuşuna basmadan bekleyen nice insanlar geçti önümüzden. Neymiş, onun görevi değilmiş...

Neyse, lafı uzattık. Sizi de geç bıraktık. Nezaket Hanım söylenir şimdi. Hemen poşetleyim şunları. Deterjanla milföy hamurunu aynı poşete koymayım yoksa başının etini yer Nezaket Hanım. Seninle kalmaz biz de nasibimizi alırız. Neymiş “Kasadaki kızların aklı bir karış havadaymış.” Yok, efendim “Elleri iş tutmuyormuş.” Vallahi ne beceriksizliğimiz kalır ne de hoppalığımız. “Bunlar ev geçindiremez ayol.”

Uğurlar olsun Ahmet Bey. Bakmayın Nezaket Hanımın kusuruna. Misafir aldığı günler biraz gergin oluyor. Aldırmayın. Yoksa ne çok sever sizi, hepimiz biliriz. Her gelişinde sırf siz seviyorsunuz diye kavrulmamış badem ve kabak çekirdeği alışı... Ve tabi ki sizin için çayların en kıymetlisi 42 Numaralı Tirebolu çayını hiç unutmayışını...

**

Taze roka, bir paket süt, iki sürpriz yumurta... Dur söyleyeyim: Selim Bey! Yahu bu kadar da düzenli olmayın canım. Bakın, kafamı kaldırmadan tahmin edebiliyorum sizi.

Kusura bakmayın, beklettim, lafı uzatınca... Ne yapalım gelen gidenle ayaküstü biraz dedi kodu etmeyince de vakit geçmiyor burada. Çalışma saatlerimizin uzunluğunu kime dert yanalım? Beęenmezsen çalışma kardeşim, diyorlar. Sırada bekleyen kaç kişi varmış.

Neyse Selim Bey, sizi de kendi dertlerimizle üzmeylem. Zaten akşama kadar iş güç, yoruluyorsunuz. Siz şimdi eve gidip akşam yemeğinde rokanızı sükûnetle yiyin. Yarın ne günü Selim Bey, tere mi semizotu mu? Sahi, hiç unutmadan sırasıyla her akşam nasıl alıyorsunuz řu otları? İstikrarınız hayranlık uyandırıyor. Sonunda eğinin de alıştı bu yeşilliklere. En çok da rokayı sevdi. Güzelce yıkayıp kayık tabağa koyuyor. Ama önce sıkma kabında çevirerek bütün suyunu alıyor. Biraz tuz biraz limon... Üzerinde sızma zeytinyağı gezdirmeyi denesenez mi acaba? Neyse boş verin onu. Zeytinyağı, rokanın asi ve yabansı kişiliğini yumuşatıp bozuyor. Roka, serâzat mizacıyla güzeldir.

İlahi Selim Bey, řu huyunuzdan vaz geçmediniz gitti. Çocuklara her gün bir şeyler alınır mı? Eve girerken ayakbastı parası gibi ellerine bir şeyler tutuştur-

mak... Çocuklar, “Hoş geldin babacığım.” yerine “Ne aldın baba?” deyince de sızlanıyorsunuz; “Yahu bu çocuklar beni değil, aldığım şeyleri bekliyorlar.”

Ah Selim Bey, sizi böyle elinde iki sürpriz yumurta ile görünce, aklım eski günlere gidiverdi. Günün birinde yanınızda bir çıtı pıtı hanımla gelince öğrendik evlendiğinizi. Ayol, insan bir haber vermez mi? Alındık doğrusu. Şunun şurasında bunca yıllık dostluğumuz var. ‘Alış verişle bitmeyen dostluk’ sloganımıza inanmıyor musunuz yoksa? Gerçi bu konuda haklısınız, hiçbir müşterimize çaya gitmedik bu güne kadar.

Günler geçiverdi. Önce göbek oyuntulu yenidoğan bezi koydunuz arabaya itinayla. Yanına en narininden ıslak mendil... Önceden bilir miydiniz hangi bez pişik yapmaz, hangisi sıvıyı daha iyi hapseder?

Daha sonraları hep küçük prensle gelirdiniz markete. Alış veriş arabasının üzerine oturtur, bütün reyonlarda gezdirirdiniz. Her sorusuna nasıl da yorulmadan cevap verirdiniz öyle? Artık büyüdü derken ikincisi... Allah bağışlasın, o da abisi gibi size benziyor. Beyaz tenli sarı bir oğlan... Alış veriş arabasının üstüne şimdi o oturuyor. Yeni bir başlangıç... “Aşk her defasında yenidenmiş gibidir.” diyordu bizim romantik edebiyat öğretmeni. Her çocuğu sanki ilkmiş gibi seviyorsunuz siz de.

İşte böyle Selim Bey, hayatın en anı için bir karşılık vardır burada. Biz burada, nefes alıp veren bir hayatın içindeyiz.

Kendi hayatımızla da canlı bir akışın içindeyiz. Bir Feyza vardı burada. Tanırsın canım işte. Şu geveze kız. Ama hakkını yemeyim güler yüzlüydü. Şeytan tüyü vardı sanki. Müşterilerin hemen dikkatini çekerdi. Popülerdi yani mağazada. Eh bu kadar meşhur olunca talibi çıktı. Çarşıdaki büyük mağaza ile anlaştı. Maaş daha iyi, izin fazla. Çalışma saatleri de makul. Eh daha ne olsun.

İlahi Selim Beyciğim, “talip” deyince sen başka şey anladın. Olmaz olur mu o da oluyor. Biz böyle iki dirhem bir çekirdek her daim halkın önündeyiz ya oğullarına kız bakmaya gelen teyzelerin uğrak yeri oluyor burası. Alakasız bir ürün alıp alakasız sorular soruyorlar. En sonunda ağızlarından baklayı çıkarıyorlar: “Hanım kızım, kimlerdensin?” Eh be hanım teyze, “Kimlerdensin” diye bir soru mu kaldı şu zamanda. “Aşağı mahalleden Hacı Ömerlerin kızıyım...” Neyse eğlenceli de olmuyor değil. Biraz da hoşumuza gidiyor galiba. Beğenilmeyi kim sevmez?

Buradan gelin ettiklerimiz de oldu. Berna vardı. Evlendi. Koluna sıkır sıkır

bilezikleri taktı. Bir de koca. İlk günler caka satarak gelirdi markete. Havasından geçilmezdi. “Bakın, kocam var, çalışmıyorum artık. Evimin hanımıyım.” Çok bilmiş edasıyla ta uzaktan seslenirdi bize, ”Elifçiğim, konsantre çamaşır deterjanının lavanta kokulmuş kalmadı mı?” Hay senin lavanta kokun da, kocan da... Güya mutlu aile pozları, sıcak yuva...

Sonra çocuk arabasına bir bebek bindirdi. Kendini salmaya başladı. Hep bakımlı gelen Berna, eşofmanla kapımızı çalar oldu. Yüzünde bezginlik ifadeleri görmeye başladık. Zamanla bizim durumumuza imrenir bakışlar yakalar olduk yüzünde.

Bizim iş böyledir Selim Bey, zordur ama bu tempoya bir kaptırdın mı alamazsın artık kendini. Seversin burayı. Bazen izin günleri bile gelir şöyle bir uğrarsın markete.

Burası hayatı her anıyla yaşayan bir yerdir. Ve market tastamam bir dünyadır. Ve de bir insan meşheri... İnsanın gerçek karakteri markette belli olur Selim Bey. İnsanı tanıma yollarından biri değil midir alış veriş? Makul gözükene nice insanın aslı burada ortaya çıkarılır. Eşinin sepete attığı bir iki fazla yiyeceğe kaşlarını çatan –sanki kendisi için alıyor- anlayışsız kocalar, azıcık yaramazlık yaptı diye çocuğunu herkesin içinde azarlayan ebeveynler, üründe bir kusur buldu diye marketi başımıza yıkmaya çalışan görmemişler, pahalılığının acısını kasiyerlerden çıkarmaya çalışan cahiller, iki ekmek bir süt aldı diye bütün çalışanları kendine köle olmasını isteyen görgüsüzler... Hepsi burada, bu hayat aynasında gerçek suretleriyle arzı endam ederler. Biz, insan denen canlıyı en yalın haliyle görür ve hayret makamına varırız.

Ne sandın Selim Bey, burada kasanın arkasında hayattan uzak bir fanusta yaşadığımızı mı düşündün? Biz burada, hayatın tam ortasındayız.

Neyse Selim Beyciğim sizi de çocukları da fazla bekletmeyim. İki elinizde iki poşet, içinizde iyi duygularla akşam güneşine karşı yavaş yavaş evin yoluna koyulun. Ben de elimi çabuk tutayım. Bak Mukaddes Teyze sırada huysuzlanmaya başladı. Şimdi hepimizi ince bir fırçadan geçirir de kimse kurtaramaz bizi dilinden.

**

Ooo... Kimleri görüyorum. Hoş geldiniz Mukaddes Hanım Teyzeciğim...

MAKBULE

Ayşegül SEZEK

*Yaşanmış bir hayat hikayesidir.

Benim adım Makbule.

Bolu'nun on haneli küçük bir dağ köyünde, 1940'lı yılların başında, tam olarak hangi ayda doğduğum bilinmese de, karın kışın kapımızın önünü kapattığı bir ayda doğmuşum. Zelhe ile Halil'in beklenen ilk çocuğu... Erkek olmadığım için üzülmüş anam, babamsa dedemin yanında hayıflansa da; ben bilirdim... Saçlarımı okşayan merhametli ellerinden anlardım, severdi beni; o suçlamazdı erkek olmadığım için, babam için makbul olmasam, adımla Makbule koyar mıydı hiç? Hiç anlatmadı, söylemedi ama ben bilirdim.

Babamın muhtar olduğu yıl ben de mektebe yeni başlamıştım, adımla yazmayı öğrenmiştim; babam, muhtar kalemiyle kahvaltıda yiyeceğimiz yumurtaları kümeden alır, benim yiyeceğim yumurtanın kabuğunun üzerine adımla yazardı... MAKBULE... Kümeden eve giden kısacık arada elimde tutuştururdu. Babamın beni sevdiğini söyleme şekliydi bu... Bir heves pişirirdim. Aramızda bir sırda, benden sonra doğan üç kız kardeşim daha vardı; ama babamın onlara, kabuğunun üzerine isimlerini yazdığı yumurta verdiğini ben görmedim... Belki de hepimize isimli yumurta verirdi de birbirimizden haberimiz olmazdı? Sorgulamadım ben bekledim... Babamın bir kez daha kabuğunun üzerine ismimi yazdığı bir yumurtayı daha bana hediye etmesini, bu hali ile bana, susarak "seni seviyorum kızım Makbule" demesini... Ben bekledim...

Sonra biraz daha büyüdüm. Bu sefer de iki katlı kerpiç evimizin küçük camında, kaz çobanı kız kardeşlerimin akşam evimize gelişini bekledim. Haftada bir köye gelen çerçiyi, içinde çeşmesi olmayan evimize su getirmek için gittiğim pınar başında, elimdeki boş güğümün dolmasını bekledim...

Bahar zamanı çiğdemleri, ekinleri, tarlada çalışanlara pişirdiğim tarhana çorbasının kaynamasını, taş fırında pişen somunları, elimde kanaviçe zamanının gelmesini bekledim...

Camın kenarında oturan suskun bir kızdım ben, konuşmazdım pek, bizim buralarda kız kısmı çok konuşmaz ya; işte ben çok'u da geçtim, hiç konuşmadım... Hem konuşacak ne vardı, neyim vardı ki...

Derken bir gün eve bir kalabalık geldi, istemişler beni babamdan, babam da verivermiş tarla komşumuza beni... 'Hayırlı kısmet, damat Almanya'da çalışıyormuş' dediklerini duydum bir, sonra sormadım, sustum ve bekledim yine...

Henüz on dört yaşımıdaydım, evlendim... Üzerime iki boy büyük bir entari, yorgun bir atın üzerine bindirip gelin ettiler beni... Bekledim, kucacımda bebemle, sekiz yıl Almanya'dan gelmeyen kocamı bekledim bu kez. Sekiz yılın sonunda tam kocam geldi derken, sıram geldi konuşurum artık ben de derken; ana da oldum derken, bir bebe daha... Başımdaya kaynana kaynata; tekrar gitti kocam Almanya'ya; ben yine bekledim, kocasız evin suskun gelini olarak bekledim. Çocuklarım büyüdü, mevsimler geçti, kıtlık gördüm, yokluk gördüm; köyümden dışarı adımımı atmak aklıma dahi gelmeden, kocam beni niye götürmez ki diye düşünmeden, kabullenmek kız kısmına öğretildiğinden elbet, bekledim...

Zalim gurbetlik... Sahi kocam nasıl biri acaba? Konuşmadık ki hiç? Mektup yazmaz ki, acaba okuryazarlığı mı yok? Yoktur elbet yoksa niye yazmasın? Almanya'ymış... Bekledim, bekledim ama ben bir hayrını da görmedim.

Geldi sonunda, evlatlarım evlilik çağındayken, kaynanamı kaynatamı top-rağa vermişken, geldi kocam... O geldi, sıram geldi, söz sıram, içimde konuşup duran Makbule'nin çiğdem gibi toprağı yarıp "Ben de varım" demesinin vakti geldi...

Yirmi yılı aşkın evli olduğum kocamı yeni tanıma zamanıydı, hürmette kusur etmedim, güler yüzlü olmak icap ederdi, öyle görmüştük büyüklerimizden... Ama beklemek kaderimde varmış demek. Allah var hiç elini kaldırmadı, dövmedi ama yüzü de hiç gülmedi; konuşmazdı benimle, suratı sirke satardı, Alman sigarasını yakar öylece otururdu avluda... Bunca yıl susan ben, sanki suskunluğumu satıvermiştim kocama... Gönlüm yüce dağlar kadar yor-gun, benzim mum gibi solmuşken, ellerim nasırlaşmış, yanaklarım kırışmışken;

gözlerim ışığını kaybetmişken gelmiş meğer kocam. Halimi vaktimi, eksikimi gediğimi sormazdı. Yırtıklarımı diker, eskilerimi yamardım... Dedim ya ben hep bekledim. Yamalı bir entariyle yeni bir elbise için on iki bayram bekledim. Bakmazdı ki bana görsün entarimin halini. Söylemezdi dillerim, dudaklarımı ısırır kanatırdım da içimden geçenleri söyleyemedim ben...

Benim adım Makbule...

Yumurta kabuğuna yazılan ismi dışında sevgi görmemiş, hayatında hep bir şeyleri beklemiş, suskun Makbule... Babasının makbul kızı, sadece babası tarafından kabul edilmiş, bir kez olsun sesi çıkmamış Makbule... Konuşsaymışım keşke, çıksaymış sesim, yokuşun üstündeki ahlat ağacından, aşağıdaki ekin tarlasına kadar koşan çocuklar gibi koşsaymışım ben de, çekinmeseymişim saçlarımı tarayan rüzgardan bile... Bir kez olsun keyfini çıkarsaymışım yüzümü okşayan rüzgârın. Rüzgârdan bile utanmayı öğrenmişim ben.

Alsaymışım elime somunu, tuzu, soğanı, bir de ben otursaymışım bir ağacın altına, dinleseymişim kuşların anlattığını. Suskunluğumu bırakıp bir oh de-yip; soğanın tuzun yanına huzuru da katık etseymişim... Güneşin benim için de doğduğunu bilseymişim, kendimin kadrini kıymetini bilseymişim...

Ömrümü tükettim beklemenin suskunluğunda da; diyemedim, içimde kendime konuştuğularımı...

... Şimdi son bir dileğim olsa beklemenin başında vazgeçerdim suskunluğundan, üslubunca da konuşabilirmiş insan; aslında üslubunca da beklenirmiş her şey, çaba da gerekliymiş, insan değişmesini istediği şeyleri beklerken de çaba gösterebilirmiş ; bana çaba ne demek öğretilmemiş. Bizim buralarda kız kısmı konuşmaz ya; diyenlere anlatabilseymiş dillerim üslubu, çabayı, sevginin bir yumurta kabuğunda okunan isimimden ibaret olmaması gerektiğini... Velhasıl yetmiş yaşımı geçince yaptım ömrümün hesabını, geç kalmış bir hesaptı bu; kötü hastalığın pençesindeyim, ‘iki gün yatak, üçüncü gün toprak’ diye dilerdi annem, bense kimsesiz bu ömrümde bundan başka ne dileyeyim...

Benim adım Makbule...

Yumurta kabuğuna yazılan ismi dışında sevgi görmemiş, hayatında hep bir şeyleri beklemiş, suskun Makbule...

Anlatacaklarımı sakladım şimdi ebediyen kalacağım ahirete...

MEHMET GÜLERYÜZ ile RESİM SANATI ÜZERINE...

Konuşan: Filiz YAVUZ

1-) Mehmet GÜLERYÜZ, ressam, yazar, oyuncu... Kısacası çok yönlü bir insan, evet ama siz kendinizi nasıl yorumluyorsunuz? Size göre siz “kimsiniz”?

Tabii aslında herkes bunu kendine çok sorar. Ben kimim? Herhalde birçok şeye merak duyan, bazı yetenekleri olan ve hayatında o yeteneklere gerekli zamanı ayıran, çokça hesapsız bir adamım. Çocuk heyecanı duyarım ama idrak eden biri değilim. İdraksiz biri sayarım kendimi. O da şu: Mesela tehlikeleri idrak etmem, kâle almam. Oldukça atak ve hesapsız bir adamım. Büyük bir sanat tutkum var. Bazı kolaylıklarınız var insan olarak, öyle doğuyorsunuz. Ben o sevgilerden başka hiçbir şeyin peşinden gitmedim. Başka bir hesap yapmadım. Ciddiye alınan şeylerle hayatımı vakfettiğim şeyler arasında büyük bir fark var. Ben ciddiye alınmayan şeylerin peşinden gittim ama ciddiye aldım onları. Bir yandan şanslı bir adamım. Ailemde sanatçılar var. Onlar sanata hayatlarını vakfettikleri halde bana, “Sen evvela okulunu oku, sonra sanatını yaparsın.” demişlerdi. Ben aslında bunların hiçbirini ciddiye almadım. Hayat da bana biraz yardım etti. Velhasıl kendimden hiç ümidim olmadığı halde -ki kimsenin de benden ümidi yoktu - bir şeyler yaptım. Yazar diyorsunuz, yazar değilim. Yazı bence çok saygın olduğu için “yazar değilim” diyorum. Ben yazmak gerektiği zaman yazdım ama yazar değilim. Ressamım evet, eğitimciyim evet, tiyatrocuyum evet, yazıyı kullandım ama yazar değilim.

2-) The Empire Protect’in, 2017 açılışını sizin desen serginiz “RAĞMEN” ile yaptığını biliyoruz. İsim seçiminin ilginç olmaktan öte bir anlamı olmalı, zira sanatçı felsefesine inancınıza dair görüşlerinizden de ha-

berdarız. RAĞMEN 'in anlamsal yorumunu bizlere yapabilir misiniz? Bir şeylere rağmen mi, nedir “RAĞMEN” seçiminin nedeni?

Şöyle ki bir şey yaparken içinde bulunduğunuz ruh hali ve ortama, onun yaşam ritminizi, düşüncenizi etkileyen negatif hallerine rağmen, istenmemesine rağmen, duyulmamasına rağmen, ciddiye alınmamasına rağmen... Bu rağmenleri çoğaltabiliriz. Hepsi de negatif. Hatta kendinize rağmen. Bu kadar önemli şey varken oturup çiziyorsunuz, buna kendinizi inandırmanız lazım ki o çizdikleriniz, aslında daha önemli işlerim var gibi düşüncelerden, “Hayır resim yapmak gerekir” düşüncesine kendinizi ikna etmelisiniz. Çünkü bir keresinde “Resim yapmak yerine bağırarak gerekir.” diye bir röportaj vermişim. Bunu hatırladıkça çok üzülüyorum. Hayır bağırarak yerine resim yapmak gerekir. Tabii resim yapanlar için söylüyorum. Trompet çalıyorsa trompet çalmak gerekir. Badana yapıyorsa badana yapmak gerekir. Tabii bir noktadan sonra bağırarak da gerekebilir ama çizme, yazma, düşünme eylemleri, bunlar birinci derecede karşıt hareketlerdir. Bir dirençtir. Bence her şeyden önemlidir, yapmakta olduğunuz şeyi sürdürebilmeniz .

3-) Biraz önce belirttiğiniz gibi bir röportajınızda “Sanatçının olayları izleyerek, çözümleyerek, eleştirerek gözlemleyip üzerinde düşünerek oluşturduğu bir felsefi ve sistemi olmalıdır.” demişsiniz. Sizin felsefeniz tanımlanabilir bir şey midir? Bize nasıl ifade edebilirsiniz?

Tabii felsefe dediğimiz zaman felsefe bir düşünce sistemidir. Bir sistematik var mı veya olan sistemlere mi bağlanıyorsunuz, hangi örneklerle bağlar kuruyorsunuz? Belki günümüzde tek bir filozofin yolundan gitme meselesi hakim olabilir ama ben bir anlamda egzistansiyalist bir sistemden geliyorum. Bir filozof olmadığım için bir deklarasyonla “felsefem şudur” demem mümkün değil. Yaptığım işin toplamına bakıldığında bunun okuması doğru yapıldığında bir kere yarışmacılığa karşı çıkan bir analitik yapı söz konusu. Her şeyin bir arka planı, bir yandan ta Rabelais'ye dayanan diğer yandan Fransız düşünce sistemleri ile ilgili bir sürü bağı var. Tabii filozofi lafını ederken bir filozof edasıyla konuşmuyorum. Bu, bir düşünce yapısı üzerinden bir resim oluşturma, Türk resminden benim ayrılışım ve bunu belki bir başlangıç noktası olarak ortaya koyuşumuz. O zamana kadar üzerinde durulmamış bir sürü mesele, Yüksel Aslan ile ‘psşik anatomisiyle insan yapısının ve Türkiye'deki sosyal yapının değişmesi meselesi’ gibi. Bunu yapmakla ilk defa ciddi bir ayrılık oluşturmak, belki

de hiç dokunulmamış olanları açmak, yırtmak ve oradan sosyal gitmezin dip noktalarıyla ilişki kurmak. Tabii bu, ciddi bir analitik süreç istiyor. Bunu sağlayan, benim tiyatrodaki öğrenimim ve yaptığımız tiyatronun tiyatro içindeki ayrıcalığı. O bakış yönü bir anlamda tamamen kara mizah ve demistifikasyon yüceltmenin tersi, bir indirgeyici atak tiyatrosu, bir kritik tiyatrosu. Bence bunun, resmimin temellenmesinde de çok önemli rolü oldu. Dolayısıyla benim tamamen ayrı bir damardan girdiğim görülüyor.

4-) Çok yönlü bir sanatçımızsınız, resimden heykele desenden tiyatro yazarlığına hatta oyunculuğa... Bir koltukta bu kadar karpuz nasıl taşındı? Sanat bütünüyle bir yetenek midir, nedir sizin için?

Ben bunu çok büyük bir şey olarak görmüyorum. Bunun daha büyük örnekleri var. Fevkinde işler yapmış kişiler var ama tabii bazı sanatçıların birkaç alana birden yatkınlığı olabiliyor. Bir yazar aynı zamanda oyuncu da olur, resim de yapar falan diye bir şey yok. Bazıları yapıyor, bazıları yapmıyor, mesela Victor Hugo desen çiziyor. Leonardo malum her şeyi yapabiliyor. Peki nasıl zamanları var? İşte bütün mesele bu. Biz eğitim sistemimizde çok zaman kaybediyoruz. Bunu idrak ettiğimiz zaman çok geç oluyor. Bazen bu boş geçen, iyi değerlendirilmeyen zamanı bünyenize yüklüyorsunuz ama içinde yaşadığımız sistemin de alışkanlıklarımızda rolü var. Eğitimin kaybettiği şeyler de var. Çok sevdiğiniz bir işi yaparken harcadığımız zamanı, gayreti, çektiğimiz sıkıntıları, çoğu zaman fark etmiyorsunuz. Hakikaten ben de fark etmedim, neler verildiğini nelerden vazgeçtiğimi. Bir çocuk oyunu oynar gibi yaptım her şeyi. Nasıl zaman buldum bilmiyorum. Bana sorarsanız çok da tembel zaman geçirdim ama bazen bu tembelliğe de gereksinim var. Aslında bu tembel zamanlar biraz düşünce zamanları. Etrafınızda kimse düşünceye ayrılan zamanı önemsemediği için, bazen insanların haylazlık yapması ve kendine bilerek boş zaman hakkı vermesi lazım. Boş zaman hakkı içinde sanat yapılıyor. Bir anlamda evvela haylaz olmak gerek. Zaten bütün sanatçılar kendilerine biraz haylazlık hakkı tanıyanlardır bence.

5-) Edebiyatçıların sözcükleri, ressamların renkleri var, denir. Siz her ikisine de hakim olabilmiş bir isim olarak düşündüğünüzde resim ve renkler ne kadar ifade edileni vurgulayabiliyor, renkler sözcükler kadar kuvvetli midir?

Ben edebiyatçı değilim. Haddimi aşmak istemiyorum. Sadece şu var, ev eği-

timine çok inanıyorum. Babam ev eğitimini çok ciddiye alarak bizi, okulda alamayacağımız şeylerle karşılaştıran, zorlayan kişiydi. Onun edebiyata verdiği önem sayesinde çok önemli yazarları çok erken tanıdık. Mesela Ahmet Haşım'ı 7- 8 yaşlarında ezberledim. Eski kelimeleri, mesela 'muttasıl'ın ne demek olduğunu. Edebiyat, kendisine verilen önem dolayısıyla biraz gözüm korkuttu ama resim bende önüne geçilmez bir şekilde ortaya çıkmış bir şeydi. Oyunculuk dersiniz çok erken yaşlarda taklitlerle başladı, oyun yazmaya kalkmak, oynamak filan. Renklere gelince birbirine benzer şeyler gibi gözüküyorlar ama kelimeleri bilmek onların karşıtlarını bulabilmek gibi bir şey. Mesela renk kuramcıları var. Renk kuramcıları birtakım analizleri yapıp bir takım renkleri bulmuş çoğaltmışlar. Renk tabii fizik işi. Empresyonizme katkısı olmuş fizisyenler var. Ama gramer bilmenin edebiyat oluşturmayacağı gibi renk kuramını bilmek de artistik olan renk meselesini oluşturmaz. Tabii ki kelimelerin esas anlamlarının önemi şüphesiz kullanım hallerine ve kurguya bağlı. Renkler de öyle, her biri diğerinden rolleri açısından daha alçak ya da yüksek değildir. Sanat yapıtı daha çok onların çakma halleri gibi oluyor. İçinde seslerin renklerin ve sözlerin kullanımına dair bir yaklaşım vardır. Daha önemlisi kompoze edilişi açısından önemlidir. Bir cümleyi ya da ifadeyi edebi ya da resimsel kılması ya da müzik yapıtı haline getirmesi, sonuç çıkarabilmesi bütün bu değerleri hangi karşıtlıklar ve hangi noktada, hangi alanı tanıyarak ve hangi değerlerle biçimlendirdiğinize bağlı. Tüm bunlar doğrultusunda renklerin zengin bir biçimde ilişkilendirilmesi, biçim olarak bizzat rengin rol oynaması çok ciddi problemlerdir ve öğrenilebilirlikleri olduğu kadar bir sanatçıdan diğerine ayrıcalık sağlayan oluşturma, yaratma, buluş çakması gibi olgulara üst zeka, sanatsal zeka ile sanatsal olgu oluşturma diyoruz .

6-) Resim sanatında resmi özellikle ortaya koyan, sanatsallığını arttıran renk ya da renkler var mı? Bu yönde bir değerlendirme yapılabilir mi?

Biraz önceki söylemimin içerisinde bunlar vardı aslında. Öyle bir özel renk daha sanatsal kılar diye bir şey söz konusu değil. Rengin nasıl kullanıldığı ve hangi kontekst içerisinde, hangi bağlamda kullanıldığı, verilen değerler ve onların yükselmesi, tizliği, baslığı, mesafede yerleştirilmesi... Bütün bunları çok özel bir resim sorunsalı içinde ancak ele alabiliriz.

7-) Sizi harekete geçirip tuvalin başına oturtan, tetikleyici olay ya da dış dünyadan görüntüler mi yoksa farklı bir güç var ve bu güç yaratıcılığı ortaya mı çıkartır?

Tayin etmek çok kolay değil. Bazen sanat yapıtı ile aranızda bir sürü mesafe koyarsınız, elinizi sürmezsiniz, düşünürsünüz. Hiçbir şey yoktur kafanızda. Hatta bazen artık “Her şey bitti bu son, bir daha hiçbir şey yapamayacağım.” diye düşünürüm. O bana sıkça gelir. Hatta bütün hayatım boyunca oldu. Bir süre sonra bir dürtü, sizin dolma süreciniz ve bunun çıkma anı... Tabii bunların kontrolü çok kolay değil ama daima hazır olmalısınız. Bazen inatla aklınıza bir şey gelme bile bir şey hissetmeseniz bile oturur çalışırsınız. Belki boşluğa attığınız bir sürü şey vardır ama çalışma hali aslında çağırma halidir. Fakat bazen de beklenmeyen anlarda daha çok çakma halleri gibi oluyor. Artık bir şeye doğru gittiğimi anladığım zaman etrafi temizlemekle başladım, atölyeyi temizlerim, süpürürüm falan. Etrafım tertemiz olur, bu bir hazırlıktır. Neye doğru gittiğimi, ne yapacağımı hiçbir zaman bilmedim. Aslında daima kafamda bir şeyler vardır. Hiçbiri biçime ve renge dönmemiştir ama bir bulut gibi kafamın içinde bir şey vardır ve o beni iter. Ondan sonra o bulutun içinde el yordamıyla bulmak gibi bir şey. Beklenmeyenin, işimde çok büyük bir rol oynadığımı ben biliyorum. Çakma anları... Birbirini çağıran, birbirini dürtten, birbirine ekli ve bir şey çektiğin zaman arkasından 20 tane daha şey geliyor. Bu hal sizin için de sürpriz hali, o yüzden resim yapma sürecinin keyfini başka hiçbir şeyde bulamam. Ancak şöyle bir şey de olabiliyor: Beklenilmeyen gelirken onu karşılayacak, onu yerleştirecek, onu iyi ağırlayacak bir hazırlığınız olması lazım. Çok misafir kabul edilebilecek bir ev gibi. Birden 100 kişi birden gelebilir. Bu hazırlıklar çok önemli, çünkü kimlerin, nasıl bir halde geleceğini bilemezsiniz... Bunlar açık bir bünye, farklı bir bünye. Bu doğaçlama meselesi. Bu, teniste topun nereden geleceğini bilememek gibi bir şey, onu karşılayabilecek dikkat ve enerjide olmanız lazım.

8-) Bir resminizi şekillendirirken nasıl bir süreç gelişir? Ne üzerinde düşünür nelere dikkat edersiniz? ”Bitti” diyene kadar neler yaşarsınız?

Söylediğim gibi boş tuvale boşluğa atlar gibi atlamıyorsunuz. Mesela sarı ile başlayacağım derken kırmızı bir tüp aramaya başlayabilirsiniz. Kırmızı, istediğiniz kırmızı olmayabilir. Buna biraz mavi katarsınız, farklı bir kırmızı... Süreç farklı bir hale döndü ve bunu tuvalin neresine, nasıl sürüyorsunuz. Takip

ettiğiniz bir hal. Ne neyi daha önce yerine koyuyor? Akıl mı koyuyor, el mi? Bunların üstünde birdenbire kararı veren mercii kim aslında? O koyduğunuz şeyi aslında ne olduğunu bilerek mi koyuyorsunuz, sadece onu koymak için mi koyuyorsunuz? Ama onun oluşturduğu biçim sizde başka bir şey çağrıştırabilir, oradan başka bir şeyi çağırabilirsiniz. Bunların hepsi zaten sizin içinizde büyük bir depoda var olan şeyler, atmışsınız. Zaten onlar orada var, bildiğiniz ama bildiğinizi fark etmediğiniz şeylerin içinde arıyorsunuz. Bildiğiniz şeylerin içerisinden arayıp bilmediğiniz bir hale dönüştürebilirsiniz onu. Çünkü onun yanına kattığınız bir şey onu bilinmez kılabilir. Bütün bunlar beklenmeyenler ve bunların en önemli kısmı böyle bir resim sürecinde hiçbir zaman bir tekrarlama hali mümkün olmaz. Her seferi yeni bir haldir ve elin ezberini kırmak ve kontrol etmek gerekir. Çünkü böyle bir hali bilmek oldukça zor. Çünkü resmin nereye doğru gideceği resmin kendinin karar verdiği bir durum halini alabilir. Yani resim kendi kendini oluşturur bir hal alabilir. Siz onun sadece takipçisi gibisiniz, bu çok garip bir hal. Ama bir iyi yanı, önceden tasarlanmış olması halinde bile şunu şöyle yapayım düşüncesi vardır ama devreye ne zaman girer? Bazen bir lekenin, bir sürüşün peşinden giderseniz .Bir leke bir biçime ve o biçim bir ifadeye dönüşür. Tüm bunlar sanatçısı için de bilinmeyen olmasını sağlar onun. Yani sanatçının önceden her şeyi biliyor olmasına imkan yok. En kararlı, en arzulanan, hesaplı işler, diyelim ki bunlar jeometrik düz alan boyamaları falan olabilir ki evet onlarda tesadüf fırsatı yoktur, ama tesadüf bence sanat yapıtının hayatıyettidir. Çünkü hayatımızdaki tesadüfleri kaldırdığımızda ortada kalan şey sadece kalıp hallerdir. Onlarla bir hayat yaşanmaz. Tesadüfü değerlendirmek için bir güç sahibi olmak lazım. En iyi tesadüf, kötü bir akılla çok kötü bir sonuç verebilir sizin için. Bu sanat yapıtında da böyledir.

9-) Günümüz itibariyle bir ressamın kendini yetiştirmesi ve kanıtlamasına kadar geçen süreçte, sizce sadece resim sanatıyla ilgilenmesi, onun maddi ihtiyaçlarını karşılar mı?

Birincisi bu tip akli hesaplar yaptığınızda sanattan uzaklaşırsınız. Sanat bir insanı bütünüyle kendine ister. Şu veya bu tasarrufları yapmak, kaynakların akıllıca yönetimi, benim anladığım anlamda, her insan için şarttır ancak sanatla hayatını birleştirme kararında sanat sizden hesapsızlık ister. Bu hesapsızlık her şeyi öğrenmenizi gerektirir. Salt yetenek yetmiyor. Çünkü salt yetenek ham bir maddedir. Ham elmas gibi, bunun doğru tıraşlanması gerekir. Bu, bilgi ge-

rektirir.Tabii sezgileriniz de var, bir sanatçının üstünlüklerinden biri de sezgidir. O üst bir zekadır, o ayrı bir zekadır, ayrı bir pervasızlıktır, ayrı bir küstahlıktır. Bütün bunların olması gerekir ve neyi ne kadar öğreneceğinize siz karar verirsiniz. Bunun için tarihi öğrenmeniz gerekiyor mu? Böyle bir şey yazmıyor ama şart. Edebiyat, kimya öğrenmeniz mi lazım ve ne kadar? Bunları hangi sırayla öğreneceksiniz, nasıl okuyacaksınız, nasıl anlayacaksınız? Mesela edebiyatı nasıl okuyacaksınız, nasıl anlayacaksınız? Bir kere her şeyin ilk basit sorusunu sormanız lazım. Tanımlamaları yapmak çok önemlidir. Bunun için çok soru sormak gerekir. Bir insanın en önemli araçlarından biri tanımlamadır. Bir çok aptalca gibi gözükken soru da sorabilmelidir, aptallığı cehaleti kabul etmesi gerekir. Ne kadar çok bildiğini anlayabilmesi için ne kadar az bildiğini anlaması gerekir. Çünkü entellektüelizm sizi harekettten alıkoyan bir şeydir. Aksiyon adamının bilgi hazinesi ve seçkisi çok mühimdir. Mesela babamdan duyduğum önemli şeylerden biri, gereksiz malumat. İnsanların pek çoğu ansiklopedik bilgiye sahiptir, ama o sizi bilgeliğe götürmez. Sadeleştirebilen bir özümseme gerekir ve tabii bu da zamanla ve doğru örneklerle oluyor..

10-) Hepsi sizin çocuklarınız ayrımsız, ancak yine de eminim okurlarımızın da merak ettiği bir sorudur. Sizin için özellikle anlam ifade eden bir eseriniz var mı? Hatırası olan, birine atfedilmiş vb. ya da işte bu benim dediğiniz?

Öyle çok iş var ama bunların içinde “şu” diyeceğim biri yok. Bazıları toplam bir halin özeti olarak, bazısı bir karşılaşmanın sonucunda ortaya çıkmış. Mesela ‘Avrupa Sınavı’ resmim böyledir. Sınav sabahı, nasıl bir konu verecekler bilmiyorum. Bir ay süreyle yapacağız konkurda. O sabah bir eskiz sınavı var. Bebek’te oturuyorum, trolleybüse bir bindim, bir biletçi ve 1-2 de yolcu vardı. Biletçi beni çarptı orada. Üzerinde kalın bir palto var, ayağında lastik pabuçlar, elinde bilet kutusu var. Ben adamın yüzündeki son derece hüzünlü, çökük, renksiz, derin bakışlara baktım kaldım. Bana böyle bir konu verseler de dedim, ben şunu yapsam. Allah'tan sınavda da hayattan bir sahne çiziniz dediler. Önce eskizini çiziyorsun, beğenirlerse büyük tuvale yapıyorsun.Onu alelacele yaptım, fazla da detay koymadım. Sadece eskiz taslak şeklinde yaptım, çok çabuk çıkardım. Arkadaki figürler biraz bekledi ve ben o resimle tam not aldım. Fransa bursu kazanan resim o oldu.

11-) Ülkemizde sanata ve sanatçıya verilen önem neden bu durumda?

Baştan sona kimlere ne görevler düşüyor. Sizin bu konuda herhangi bir fikriniz ya da projeniz var mı?

Doğru yönlendirmek çok önemli. Ezberin, yüzeyde öğrenmenin zararları, dar ufuk. Bütün bunlardan mustaribiz. Lise öğrenimi son derece önemli. Elbette ortaöğretim önemli, ilkokul önemli, ana okulu önemli, ev eğitimi çok önemli. Bir baba ya da anne, çocuğunun sorularına nasıl cevap veriyor? Çocuğunun önünü açabiliyor mu? Tabii bir sürü dersin gereksizliği de ortaya çıkıyor. Eğitimin temelinde, çocukları, sorgulayan, araştıran, ezberden çok anlamayı, anlamak için sorgulamayı, söküp takmayı bilen bir akılla yetiştirmek olmalı. Bütün bunlar için hepimiz, üzerimize düşen görevleri kendi mesuliyet anlayışımızla ancak yapabiliriz. Soruları basite indirgeme ve anlaşılabilir cevap verme. Basit derken kastım sadeleştirme. Gereksiz süsü kaldırdığınız zaman esasla karşı karşıya getirmeniz meselesidir ve dünyalı olduklarını unutturmamak. Dünyayı cevaplayacak, sorgulayacak ve hesaplayacak insanı nasıl yetiştireceğiz. Eğitimi eğitmek lazım. Bu çok temel bir şey. Sanat liseleri ile ilgili bir proje yapıyorum. Son sınıftakilere 100 sayfalık ciltli defter dağıttık, hepsi şartnameye göre çiziyorlar. Ülke çapında Trabzon'da, Diyarbakır'da, Gaziantep, Van dahil 21 lisede uygulanmakta. İlk ona da 200 avro veriyoruz. Tabii bu yıl €100'ya düşürmek zorunda kaldık. Çünkü katılan ve başarılı olan o kadar çoktu ki 20'yi geçti, bir o kadar da mansiyon alan var. Meblağı düşürmek zorunda kaldık. Birbirlerini göre göre, öyle oldu ki çıta inanılmaz yükseldi. Öyle boyutta lise bitiren çocuklar var ki üniversitede bunların ihtiyaçları cevaplanamayacak. Üniversiteler bu çocukları yükseltip alıp götüreceği seviyede değil.

12-) Resim sanatına ilgi duyan gençlerimize tavsiyeleriniz var mı? Gördüklerini anlatarak mı çizmeye başlamalılar, anladıklarını çizerek mi? Ya da en azından sizin genel tavsiyeleriniz nelerdir?

Benim atölyemin kapısı kim gelirse açıktır. 15 yaşından 90 yaşına kadar herkes gelebiliyor. Ben yeteneği hiçbir zaman öne almam. Bunu diyen adama sadece bir şey sorarım: "Çok seviyor musun?" En az 12-13 defa sorarım, karşımdaki kaçık olduğumu düşünüyordur ama beklerim her seferinde seviyorum cevabı alırsam testi geçmiştir. Ondan sonra kendini teslim ediyor musun? Sonrasında seni götürmek bana ait. Ne yaptın diye sormam, göster bakalım derim. Çizemiyorsa da tamam, hala o kapı açık, çizemeyebilir ama belki çok saklı bir renk duygusu vardır. Onu saymayacak mıyız yani? Oradan ressam olunmaz mı?

Ne ressam var renk duygusuyla yola çıkmış rengi esas alan. Ne yapacaksın o zaman saçmalayacaksın. Şu büyüklükte kağıtlar al, git toz boya al, beyaz plastik tutkal al, onu suyla karıştır, boyayla karıştır. Orada çok güzel renk olur. Fırçalar al, ondan sonra da saçmala. Ne kadar uzun saçmalarsan o kadar iyi. 1 ay, 2 ay, 5 ay, 6 ay saçmalarsan muhteşemsin. Tabii herkes renk yapacak diye bir şey yok, gravürcüler var, mono, tek renk çalışanlar var, kara kalem çalışanlar var. Siz bu kararı nasıl veriyorsunuz. İnsanların kendilerini ifade etmeleri, temel mesele bu.

13-) Resim eğitimiyle ilgili düşüncelerinizi genel olarak nasıl ifade edebilirsiniz? 1.50 dk. dan itibaren.

İdeal şeyler söylemek değil maksat, eğitimi eğitmek lazım. Eğitimi inanılmaz derecede önemli buluyorum. Resmi, nasıl ki severek hayatımın meselesi yapmışsam eğitimi de hayatımın meselesi yaptım. Birçok okulda birçok seviyede eğitimin içinde bulundum. Bilkent'te, Güzel Sanatlar Akademisinde beş sene, Yıldız'da iki yıl, Bileşik sanatlarda ders verdim. Kendi özel atölyelerimde 16 yıl, BİLSAT'ta 10 yıl, diğer atölyemde 26 yıl, sadece bu şekilde. Düşünce altyapısı ne şekilde oluşturulabilir? Sadece teknik öğretimin hiçbir şey ifade etmediği ve beceri kazandırmak meselesi olmadığı, sorgulayıcı ve analitik olması üzerine. Mesela desen eğitimi üzerinde bazı denemeleri bir kitapta topladım. Bazı şeyleri anlatmaya çok uğraştım. Sanat okullarındaki desen öğretisinin yan destekleyicisi olarak defterlerini yanlarında taşımaları, sürekli gözlemde bulunmaları. Bu şekilde çizme eylemini görsel analiz olarak almak, bunun sadece bir çizgi beceri sahibi olmak yerine, çizgiyi bir enstrüman olarak, bir ifade elemanı olarak kullanmak nasıl sağlanabilir ve nasıl sistematize edilebilir. Benim arzuladığım şeylerden bir tanesi, liselerde ciddi bir potansiyel var. Bizim yaptığımız çalışmada bu ortaya çıktı, bir üst öğrenimi bu çocuklar hak ediyorlar. Üniversitelerin ise bu çocukların ihtiyaçlarını karşılayamadığını örneklerle görüyorum. Okullarda bulunduğum zamanlarda en çok onların sistematığı ile mücadele etmeye çalıştım. Deseni boya ile ilişkilendirmeleri çok yanlış. Bu okullara girebilmek için bir hazırlık sınavı var. Bu hazırlık sınavlarında bir desen şekli ezberletiliyor, bunu ezberleyen çocuk yapıyor ve giriyor ama okulda bir adım ileri gidemiyor, bloke oluyor. Deseni bir renk ve biçim haline getiremiyorlar. Sadece o resmin içini boyuyorlar. Yani ciddi mücadele meselem var benim. Benim atölyemde yaptığım serbest saçmalama boyasıyla ben çizime giderim, oysa önce

çizimle başlatırlar. Birinci ve ikinci yıl çizimdir. Sonra renge geç, derler. Çocuk o kafesin içini boyar. Bunların hepsi boyama kitapları gibidir. Oysa boyayla çizimi ayırmamak gerekiyor. O sınavda sadece biçimi sorguluyorsunuz. Renkten kimseyi sorgulamıyorlar. Oysa bazıları renkçi, peki renkçi ne olacak? Ben de-senciyim, biçimciyim, hayatta ben böyle bir şey demedim. Benim akademideki en büyük mücadelem buydu.

14-) Son olarak sormak istediğimiz, bizim röportajlarımızın klasik sorusu haline gelmiş bir sorumuz var: Turhallılara, bu dergiyi merakla bekleyen okurlarımıza vermek istediğiniz bir mesaj ya da son sözünüz var mı?

Turhal, bizim çocukluğumuzdan beri şeker fabrikası dolayısıyla duyduğumuz bir isim. Cumhuriyetin ilk fabrikalarından olması dolayısıyla orayı hep çok aydınlık bir yer olarak düşünmüşümdür. Sizin röportaj talebiniz geldiğinde o aydınlık imajı ile sizin sesiniz ve talebiniz birleşti. Memnuniyetle cevaplamak istedim bir kere, teşekkür ediyorum. Bana da böyle bir konuşma fırsatı verildi. Böyle okullar çerçevesinden çıkan bir derginin varlığından, Turhallıların buna katılacağına inancınızdan ve de bir taraftan bizim de katkımızın olmasından dolayı büyük memnunluk duydum.

ESRİK BİR ŞARKI

Ahmet Selim GÜL

Nehirler durmaz içimde çağlarca
Bekledim vuslatı kara sevdalı,
Kuruldu içimde şehirler usulca
Rengârenk açtı gönlümde gül dalı,
Nehirler durmaz içimde çağlarca.

Nihayetsiz bir düş, çölde vahasın
Soğuk denizleri ısıtan rüzgâr,
Göklere ulaşan, kalpten duasın
Zemheri sonrasında gelen bahar,
Nihayetsiz bir düş, çölde vahasın.

Geceme yıldızdır sımsıcak yüzün
Yoldaş olur ruhun, can otağıma,
Akıl dehlizimde su gibi sözün
Gülüşün yağmur, iner toprağıma
Geceme yıldızdır sımsıcak yüzün.

Bakışın ateştir, başımda duman
Ansızın dokunup, geçiyor yıllar
Sessizce akıyor, durmuyor zaman
Esrik bir şarkı sana çıkan yollar
Bakışın ateştir, başımda duman.

Yanımdayım, yüreğim yangın yeri
Buldum seni yitiremem bu sefer
Ömür sırlı yol, ararım kaderi
Yer ve gök arası parlayan cevher
Yanımdayım, yüreğim yangın yeri.

HAYÂL VE GERÇEK

Ahmet Selim GÜL

Sessizlik bozulur bir gül mü açar yüzümde
Baldıran zehri midir, dilimde büyüyen
Katmerleşen ölüm müdür gözbebeklerimde
Samyeli midir yoksa ruhumu titreten.

Şad olup da gülmediğim küre-i arzda
Perde kalkar, heyulalar mı gelir gözlerime
Mersiyeler mi duyarım ölüm anımda
Mâverâi bir bulut mu olur dualar, üzerime.

Geçiyorum dünya sahnesinden, bir an,
Susarım anlatamam, insanın dili tutulur
Parmak uçlarımdan usul usul çekilirken kan
Şakaklarım çöker, damağım kurutulur.

Saatin zembereği kırıldı, hayalmiş yaşanan
Ben ölmedim, peki kimdir ortada yatan...

NETÂMELİ BİR HİKÂYE ŞAMAR OĞLANI

Konuşan: Filiz YAVUZ

" Onlar ki verir lâf ile dünyâyâ nizâmât
Bin türlü teseyyüp bulunur hânelerinde "
Ziya Paşa

Dünyaya sözleriyle düzen vermek isteyenlerin evlerine gidip bakın bin türlü ihmal ve düzensizlik görürsünüz.

Herkese ahlak ve erdem dersi verirken kendi yurt ve topraklarında bunu uygulayamayan , çoluk çocuğuna ve vatandaşına söz geçiremeyen ya da onların yaptıklarını görmezden gelen ne çok ahlak ve edepten mahrum bozuk insan ve vahşi ülkeler var yaşadığımız dünyada...

Tarih Dergisi'nin Şubat 1965 sayısında Şevket Gündüz imzalı bir araştırma yazısını okumuş ve not almıştım . Bizde deyimleşen "Şamar oğlanı" şu şekilde anlatılmış :

16. ve 17. yüzyıl feodal düzenin İngiltere'de tüm haşmetiyle hüküm sürdüğü bir zaman... Asilzadeler denilen zümre adeta kutsal ve seçkin bir kisveye bürünmüş , alt tabaka denilen halk ile ilişkiler en aza indirgenmiş. Kendilerini üstün ve seçkin zümre sayan adeta fil dişi kulelerde yaşayan derebeyleri , halk denilen tabakayla bırakın sosyal ilişkiyi düşünsel ve fiziksel teması dahi kesmişler.

Hal böyle olunca bu üst sınıfa mensup kişilerin çocuklarının , halkın çocuklarıyla aynı okula gidip onların arasına karışması dahi düşünülemezdi. Günümüzdeki anlamıyla o devirde , örgün olmasa bile kiliselerde ve din odaklı muhitlerde bir takım eğitim öğretim girişimlerinin yaygın olduğu biliniyor. Bu eğitim sırasında cezalandırma, aşağılama ve özellikle de dayak son derece sık kullanılan bir yöntemdi. Bu cehennemi atmosfere

asilzade çocuklarının gidip eğitim alması ve aynı şartlara sahip olması akla gelebilecek en son şeydi.

Asilzadeler bu sorunu çok akılcı (!) bir yöntemle çözdüler. Çocuk okula gitmiyorsa , okul yani öğretici çocuğun ayağına gelsin. Nitekim öyle de oldu . Devrin en önde gelen alimleri, öğretmenleri , profesörleri şatolara, malikanelere , konaklara asilzade çocuklarını eğitmeye koyuldular.

Fakat bir sorun vardı. O dönemde eğitimde bir yöntem olarak kabul edilen dayak , asilzade çocuklarına karşı kullanılamıyordu.

Derhal bu soruna kurnazca bir çözüm üretti asilzadeler . Hiçbir ayrıcalığı olmayan alt tabakaya mensup bir çocuk , karın tokluğuna dayak yeme görevini üstlenebilirdi. Bu çocuğun görevi, ders sırasında asilzade çocuğun yanında hazır bulunmak ve öğretmen çileden çıktığı zaman veya asilzadenin çocuğu bir suç işlediğinde , haylazlık yaptığında dayak yemektir. Ders bitince de genellikle mutfakta aşçı yamağı olarak görevlendirilirdi.

Bu çocukların ileride sorun çıkarabileceği endişesiyle şamar oğlanı olarak sağır çocuklar seçilirdi , sağır çocuk bulunamadığı zamanlarda ise sağlam bir çocuğa şiddet uygulanarak sağır edilir böylece bu işe mecbur edilirdi.

"Sağır etme işlemi, iki kulağa aynı anda avuçlar hafifçe çukurlaştırılıp sert bir tokat atılarak oluşan basınçla kulak zarı patlatılmak suretiyle yapılıyordu.

Eski kayıtlarda bazı asilzade çocuklarının şamar oğlanlarını kendilerinin seçtiği, bu seçilen çocukların da seçenlerden bir hayli ufak olduğu ve ergenliğe ulaşan asilzade çocuklarının bir kadınla birlikte olmaya cesaret edebileceği zamana kadar da cinsel sapıklıklarını bu küçük çocuklar üzerinde giderdiği yönünde yazılara da rastlanır. "

İşte dünyaya insan hakları dersi , demokratik düzen ve ayar vermeye kalkışan batının netameli sicil dosyasından bir sahife.

Değişen bir şey var mı ?

İKİ ‘M’ ARASINDA

Güven ZORLU

Kalemle aranız nasıl? Bol bol kelime giriyor mu ‘ara’nıza tanıdık, tanımadık? İşleriniz yüzünden kapı ‘ara’layamıyor musunuz yoksa yazı işlerine? ‘Ara’nızı düzeltecek bir şey ‘ara’yorsanız “Dört Mevsim”den biri (belki hepsi) tam size göre. Bu aralar zihnim işte bu ‘ara’larla meşgul.

Anlam zengini dilimizde ne de çok ara varmış meğer. Ne ara fark ettim biliyor musunuz? Dergimizin ismi konusunda ittifak edip ilk sayımızın metinlerini hazırladıktan sonra sıra kapak tasarımına gelmişti. Fonda her sayının mevsimine uygun bir resim olacaktı ama ‘edebiyat’ mevsimin neresinde daha iyi dururdu? Bunu tartışırken en uygun yerin ‘mevsim’ kelimesinin ilk ve son ‘m’sinin ‘ara’sı olduğunu fark ettik. Bir de iki m arasındaki başka şeyleri tabi.

Mevki, mekan, büyük memuriyet, ahenk anlamlarında kullandığımız ‘makam’dan; içten geçirilen niyet, kasıt, hedef anlamlarındaki ‘meram’a kadar hayata dair birçok kelime de iki m arasında. Hatta o kadar geniş ki o ara, hayatla da sınırlı değil sadece. Yaşamdan ölüme her şeyi kapsayabilir.

Zaman ve mekan kavramlarını hem ayrı ayrı hem de iç içe ifade edebilen, zengin ve ayrıcalıklı bir kelime ‘ara’. İngilizcede, bizim her birini onunla karşılayabileceğimiz birçok sözcük varken (iki nesnenin veya şehrin birbirine mesafesi (distance), kitabın içi, sayfalarının arası (between pages), zaman aralığı (space), İnsanların ilişkisi, bağı (relation), mola (break) vb.) biz ,aynı zamanda kültürel bir fark olarak, karşılaştığımız her yeni durum için farklı bir kelime türetmek yerine aynı kelimeye yeni bir anlam yüklemişiz. İki şey arasındaki somut ve soyut mesafeyi de anlatabiliyoruz onunla, bir eylem için zaman veya fırsatı da. Onunla çöpçatan da olabiliyoruz (ara bulmak), fitneci de (ara bozmak). Hatta ikisini de

beceremiyoruz, yanlış anlaşıyoruz veya kararsız kalıyoruz (arada kalmak). Böyle bir durumda en iyisi ‘ara’dan çıkmak. Neme lazım “aralarına kara kedi girer” bizden bilirlir, ‘ara’ya gideriz yani. En güzeli bu işlere biraz ara vermek.

Ama siz yine de arayı fazla uzatmayın. Hayatınıza renk katan ‘ârâ’lardan* uzak kalmayın.

*ârâ: Donatan, bezeyen, tezyin eden, süsleyen, şenlendiren. (Cihan ârâ: Cihanı süsleyen)

BİR PARÇA İNSAN

?

İnsan karışıktır
[karma karışık].

Biraz yanlıştır, yüzünde ve andıran gözleri susarken, acıyarak baktığı okurken. kendineyken, kötüyü henüz beyazdan koyuluk	çok kez yalnız. düşünceleri, en derinde. bir de. Dişleri vardır sığıdığı, camı yanarken. Az daha dayan, kelebeğin ömründen kısa İnsan tek özüne yavaştır. savaştır. Ama iyidir insan idrak edemezken. başka renk bilmezken. düşmemişken. değişiktir, evrilir.	Elleri vardır Su deposunu sabrederken, biraz daha der, son dörtlüğünü İlk kavgası çocukken, Masumdur, Kalbine İnsan
---	---	--

Çok [çok] kimliklidir.

Pırlanta olmaya sabırsız kömürdür.
Leylimdir sonbaharda,
İlkbaharın derdindedir.
Güzeli sever, kolayı kendinde
olmayan her ne ise
onun peşindedir.
Ayakları hep ona
meyillidir. Omuzları
ise zoru taşımakla
yükümlü. İnsanın
elleri vardır, avuç içinde
yüreği. İşte onlar hep kirlenmeye müsaittir.
Budur insan bir bedeninin içidir. Yaptığı her şey ise nefsi içindir.

“GEÇMİŞ YAZ”LAR ŞAİRİ

Abdurrahman ALKAN

Yitip giden hangi güzel şey yoktur ki ardında bir burukluk bırakmasın? Yokluğuyla yürekte bir yara açmasın?

Belki de ayrılıklarla dolu fani dünyanın bir cilvesidir bu. Lezzetlerin hamuru-nun elemle karılmasının sırrı da bu fanilik midir ki güzelliklerin nihayetinde bir keder kaplıyor dimağları? Biten bitmiştir artık ve hüznün kalmıştır geriye.

Biten yazlar da öyle değil midir?

“Yaz bitti.” Ne kadar kesin bir yargı. Net, kısa ve acı verici. Oysa koca bir yaz, bir takvim yaprağı gibi bir çırpıda koparılıp atılabilir mi kalpten?

Bu duygular bütün mevsimler için belki de bütün “an”lar için söylenebilirse de “yaz”ın daha farklı bir anlamı vardır. Çünkü yaz güzeldir ve yaz anılarla doludur.

“Eylül Sonu” şiirinde “Yazlar yavaşça bitmese, günler kılmasa...” diyen Yahya Kemal, geçip giden yazın hüznünü anlatır. Şair, bu şiirinde sonbahar ile insanların ahir ömürleri arasında bir benzerlik kurar. Biten yazın ve yaklaşan ahir ömrün hüznünü birlikte anlatır:

*“Günler kısaldı. Kanlıca'nın ihtiyarları
Bir bir hatırlamakta geçen sonbaharları.
Yalnız bu semti sevmek için ömrümüz kısa
Yazlar yavaşça bitmese, günler kılmasa...”*

“Sonbahar” adlı şiirinde aynı duyguları, sonbaharın mecazi olarak da ömrün sonunun insana verdiği kederi anlatır şair. Şu mısralarda yaz ile beraber güzelliklerin bittiğini, artık ölümün kendini hissettirmeye başladığını sezdirir:

“Yazdan kalan ne varsa olurken haşır neşir,
Günler hazinleşir, geceler uhrevileşir.”

Yahya Kemal “Mevsimler” şiirinde yazların bitişini kederlerin başlangıcı olarak görür:

“Kopar sonbahar tellerinden,
Derinden, derinden, derinden,
Biten yazla başlar keder musikisi.”

Yahya Kemal’in yaz mevsimine hüznü bir vedasını “Viranbağ” şiirinde görürüz:

“Adalardan yaza ettik de veda
Sızlıyor bağrımız üstündeki dağ
Seni hatırlıyoruz Viranbağ!
Uyuduk kırdı, gezindik dağda
O yazın, ah o engin çağda,
Geçti en son günü Viranbağ’da”

“Özleyen” şiirinde ise şairin geçmiş yaza bir ağıtını okuruz adeta. Bir özleyiş, bir ağıt yükselir şiirden:

“Gönlümle oturdum da hüznümlendim o yerde,
Sen neredesin, ey sevgili, yaz günleri nerde?
Dağlar ağarırken konuşurduk tepelerde,
Sen nerde o fecrin ağaran dağları nerde?”

Hiç şüphesiz Yahya Kemal’in en güzel yaz şiiri “Geçmiş Yaz”dır. Bu şiirde güzelliklerle geçen bir yazı ve biten bir yazın ardında kalan hüznüleri şu dizelerde okuruz:

“Rüya gibi bir yazdı. Yarattım hevesimle.
Her anını, her rengini, her şiirini hazdan.
Hala doludur bahçeler en tatlı sesinle
Bir gün bir uzak hatıra özlersen o yazdan;

*Körfezdeki dalgın suya bir bak, göreceksin;
Geçmiş gecelerden biri durmakta derinde;
Mehtap... iri güller ve senin en güzel aksin...
Velhasıl o rüya duruyor yerli yerinde!*

Hiç kuşkusuz Yahya Kemal'in şiirleri, şekil bakımından mükemmelliği; işlediği konuları itibariyle tarih, mimari, medeniyet, aşk gibi önemli yönlerden incelenebilir ve incelenmiştir de. Onun şiirlerinin bu önemli temalarının yanında "geçmiş yazlar" bakımından da incelenmesi şairin naif bir yanının ortaya çıkarması bakımından önemlidir. Büyük şair, bu temayı işlediği mısralarında, geçen günlerin ruhunda bıraktığı elemle kederli, insani yanının öne çıktığı saf bir hal ile karşımıza çıkıyor.

Netice olarak, Yahya Kemal, "yaz"ı çok sevmiştir. Anılarla dolu o güzel mevsimin bitişi kalbinde hüznler uyandırmıştır. Sonbaharın gelişini insanın ömrünün sonuna benzeterek kederlenmiştir. Bu elemi de muhteşem mısralarla ebedileştirmiştir. Sonbahar yapraklarıyla anılara savrulanlara bir sığınak olan güzel mısralar...